

6. Мітчел К. Філософія техніки. – Лондон: Routledge, 1994.
7. Ленк Г. Вступ до філософії техніки. – Штутгарт: Reclam, 1998.
8. Іде Д. Техніка і сучасність. – Бостон: MIT Press, 2003.
9. Губерський Л. В., Андрущенко В. П., Міхальченко М. І. Філософія. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2008.

УДК: 004.738.5:17

Олег Герман, канд. істор. наук, доц., заслужений діяч мистецтв України
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВІРТУАЛІЗАЦІЯ РЕАЛЬНОСТІ ТА ЗАЦИФРУВАННЯ ПОЧУТТІВ

***Анотація.** У статті досліджується вплив цифрових технологій і соціальних мереж на сприйняття реальності та емоційний стан сучасної людини. Розглядаються процеси віртуалізації повсякденного життя, зацифрування почуттів, трансформації міжособистісних відносин та моральних цінностей у контексті війни, масового споживацтва та технологічного прогресу. Підкреслюються ризики дегуманізації, відчуження та втрати емоційної глибини. Акцентовується увага на необхідності усвідомленого використання цифрових ресурсів для збереження духовної та соціальної гармонії.*

***Ключові слова:** цифровізація, віртуалізація реальності, зацифрування почуттів, дегуманізація, технологічний прогрес, соціальні мережі.*

Oleh Herman, PhD in History, Assoc. Prof., Honored Artist of Ukraine
Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

VIRTUALIZATION OF REALITY AND DIGITALIZATION OF EMOTIONS

Злотокрила осінь. Алея у парку вималювана теплими фарбами листя. Діти біжать по цих барвистих килимах де сонце радісно дарує їм залишки осіннього тепла. А неба таке високе, таке синє, таке далеке. А по ньому згасаючий вітер розмашисто підпалює привечірні хмарини. І цю благодатну красу, сотворену Богом, розчахують звивистим ножем знелюблення тривожні звуки сирени. І біжать налякані діти до батьків своїх, і падолистові килими перетворилися у пожираючі язики вогнів, і небо падає усім тягарем болю у вашу душу. Гадаю, вам приходилося цьогоріч бути у подібних ситуаціях.

«Наука виведе світ на новий рівень вдосконалення людського життя» – звучало з репродукторів ХХ століття та осипалося рясними цитатами із газетних шпальт. «Наука – запорука прогресу» – виголошують досі професори до своїх студентів. «Наука стане знаряддям знищення людського життя на планеті» – написав у своїх роздумах знаменитий філософ Конфуцій.

Скажете – це якась помилкова думка, ворожа ложка дьогтю в бочці райського меду. Пройдіться цвинтарними алеями вбитих війною краян – святкування дня молоді тепер перенеслося туди. За 11 років (так і не названа офіційно своїм іменем) війна для одних забрала останнє, для інших примножила статки, доценту зруйнувала міста і села й спричинила невпинне технічне вдосконалення зброї. Зброї, що кінцевою метою дії має знищення. Знищення, споруд, техніки, а головне – людей. І над отим вдосконаленням працюють вчені мужі різних країн світу, працюють світила науки. То все ж таки, чи помилявся Конфуцій?

Всесвіт існує завдяки гармонізації усіх його складових – духовних, матеріальних і невидимих. Отой невидимий світ існує незалежно від нас. Нині він поволі відкривається людям із допомогою пристроїв, що розширюють панораму сприймання його технічними засобами. Відкриття такої скарбниці викликає в людей прагнення максимально використати новачії в особистих та корпоративних інтересах. Одне прагнення народжує інше.

Чисто психологічне бажання збагачень і нагромаджень породжує нову вже не лікарняну пандемію ковіду, а пандемію модерного і ненаситного споживацтва. Нестримність цієї лавини засипає валунами непотребу й сміття суто житейські потреби. Поволі всі зацікавлення переводяться у формат їх фінансової оцінки, у прагнення мати набагато краще, аніж в оточуючих вас людей. Моральні аспекти поволі відтісняються, починають бути зайвими, а то й небезпечними для втілення отих меркантильних зацікавлень.

Все, що дає людині природа замінюється штучно твореними засобами. Живе спілкування переводиться у онлайн формат. Реальний світ уже не викликає такого захоплення, як зібраний, спресований, «отікточений» у зацифрованому варіанті образок. Світлини, що пахнуть часом і забарвлюються теплими шарами родинної любові, згрібають разом із сміттям та перетворюють у попіл. Дим сірими пасмами тягнеться до хмар, де (згідно нових технологій) вже нагромадилося незліченне число планетарно оцифрованих світлин. І в селі таке ж: город бур'янами заростає, а мама із фейсбука не вилазить – застрягла там до ночі. Фест бука треба, фест! Штучний інтелект генерує вірші, мелодії, малює, пише дисертації, танцює, керує зброєю, що летить на голови і домівки її творців.

Із книг фантастів ми перейшли у реальні ситуації зоряної війни та воєн роботів. Однак, найстрашніше те, що у новій ситуації тенденція різкого скорочення кількості живих людей на планеті стає реальністю. Появляється термін «зайві люди». Зайвими стають люди старшого віку, зайвими стають цілі народи і нації. Проходить на вернення імперій та перерозподіл світової спільноти поміж планетарними вождями. Земні керманичі відчують свою впливовість і фінансову міць у таких розмірах, що вирішують хто має жити, а хто ні. Вони уявляють себе намісниками Бога на землі.

А пригляньтесь до перехожих: всі йдуть мимо із опущеними головами, бо їх погляд, пошук і думки тепер у межах маленького екрану на телефоні. Там вони шукають рятунок від власних думок. В тому смартфонному полоні не тільки речі забувають у торгових центрах чи у транспорті, а то й власних дітей чи батьків. Не помічають краси оточуючого їх світу, світу гармонії та досконалості, світу твореного Божою мудрістю. Теж саме за домашнім столом в родині, серед молодіжного середовища, навіть у дитячих садочках чи колясках. Йдеш містом ніби в хащах замобіленого люду. Розмежування між членами родини наростає невпинно, ростуть глухі стіни непорозуміння поміж дітьми та батьками. Родинна роздробленість стає нормою, бо кожне покоління живе чи доживає у окремих квартирах, будинках чи пансіонах для перестарілих. Віддаленість у просторі породжує віддаленість почуттів. Іржа роз'їдає душі.

А ще, коли у вашому телефоні поставлено Телеграм, то ви не лише отримуєте потоки цікавої чи брудної інформації, а стаєте прозорими для відповідних структур не тільки нашої країни, а й сусідніх. Їм тепер відомі ваша банківська карта та особисті дані, що можуть бути використані кому потрібно. Тепер вже не лише ви володієте своїм голосом на виборах чи індивідуальними «запароленими» будь-якими засобами захисту інформаційними даними, а вони теж.

Все зацифровується до такої степені, що людина стає додатком до отого цифрового монстра, який оволодіває нашим розумом та емоціями. І це є і було в пору телемарафонів чи зомбування українства «прислужними» серіалами. Результати пожинаємо нині усі разом. Гіркі жнива. Криваві... І це лише початок. А яким нас чекає повоєння? Початок колосальних змін у геополітиці, у розумінні доцільності людського життя, у перегляді інституту сім'ї, у перекроюванні ціннісних орієнтацій та деформації мистецького сприймання світу, у спрощенні його вияву і переведенні із рівня духовного зростання до рівня задоволення «інстинктів та розваг». Закон «хліба і видовищ» ще ніхто не скасовував.

Звичайно, прочитавши таке бачення багато буде у мені запідозрювати «песиміста», що не бачить доцільності розвивати далі наукове пізнання, не бачить перспектив виживання у цьому спотвореному самими ж людьми світі. Хочу сказати, що ви помиляєтеся. Я бачу і світлих людей, і мирні небеса, і можливість творчих звершень. Але для цього необхідно вибратися з

хашів, у які веде нас хвороба знелюднення. Доста бути стадом, керованим фальшивими «поводирями», а час збагнути сутність і доцільність свого приходу на цю прекрасну планету під іменем Земля. Знелюднення має симптоми ненависті, заздрощів, нахабства, брехні, крадіяства, зневаги та інших ран, що перекреслюють шлях до правди, світла, істини, щирості, доброти, жертвності, любові. І для науки, і людей, які працюють на цій ниві, такі окуляри прозріння помислів та діяльності потрібні доконче. І то вже! Щоб дерево вище доторкалось неба, углиб землі вкорінюватись треба.

УДК 303.44:004

Іван Мартюк

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ДЕТЕРМІНІЗМ

***Анотація.** Технологічний детермінізм – це концепція, згідно з якою розвиток технологій відіграє вирішальну роль у формуванні суспільства, культури, економіки та мислення людей. Ця теорія розглядає технології не лише як інструменти, а як активні рушії змін, які мають самостійний вплив. Утім, сучасні дослідження звертають увагу на взаємозалежність технологічного розвитку та соціальних чинників.*

***Ключові слова:** технологічний детермінізм, технологія, соціальні зміни, культура, вплив.*

Ivan Martyuk

Ternopil Ivan Puluj National Technical University, Ukraine

TECHNOLOGICAL DETERMINISM

У сучасному світі, де технології охоплюють усі сфери життя — від побуту до глобальної політики, — особливо важливо осмислити їхній глибинний вплив на людину, культуру та суспільні процеси. Сучасні технології не лише вдосконалюють інструменти виробництва та засоби зв'язку, а й трансформують мислення, перебудовують соціальні відносини та формують нові підходи до розуміння свободи й відповідальності. У цьому контексті технологічний детермінізм набуває особливої ваги як концепція, що пояснює роль техніки як рушійної сили цивілізаційного розвитку та її вплив на хід історичних змін.

Головною ідеєю технологічного детермінізму є те, що техніка розвивається за власними законами та не завжди підпорядковується волі людини чи соціальним умовам. Винаходи, новачії й технічні системи діють на суспільство часто поза межами усвідомлення цього впливу. Основні положення технологічного детермінізму зводяться до таких ідей:

- Техніка є ключовим чинником соціального прогресу.
- Технологічні інновації визначають напрямок історичних змін.
- Мислення та поведінка людей формуються під впливом технічного прогресу.
- Людство пристосовується до техніки, а не навпаки.

Такий підхід підкреслює, що технічний прогрес не лише відкриває нові горизонти для діяльності людини, а й визначає рамки того, що вважається можливим або необхідним. У результаті технологічні зміни породжують нові форми соціальної організації, часто підсилюючи так звану «інженерну ідеологію», яка передбачає сприйняття світу через призму точності, розрахунків і раціональності, де техніка виступає об'єктивною основою, а людина — здебільшого її частиною.

Поширення технологічного детермінізму стало підґрунтям для технократичного підходу до управління суспільством. Технократія базується на принципі, що основні рішення мають ухвалювати фахівці технічних напрямів: інженери, програмісти, аналітики та експерти з